

Svensk författningssamling nr 26 1874

Kungl. Maj:ts nådiga Brandstadga för rikets städer
Given Stockholms Slott den 8 maj 1874

Avskriften är gjord av Björn Albinson för Värmlands Brandhistoriska Klubb

Vi Oscar, med Guds Nåde, Sveriges, Norges, Götes och Vendes konung, göre veterligt;

att, sedan Vi, med hänsyn till behovet av allmänna bestämmelser i fråga om brandväsendets ordnande uti rikets städer och å därmed jämförliga platser, låtit utarbета förslag till allmänna grunder för städernas brandordningar, samt såväl Vårt Överintendentsämbete som Överståthållarämbetet och samtligt Våra Befallningshavande i länen, ävensom Magistraterna i Rikets städer och Styrelsen för städernas allmänna brandstodsbolag, häröver avgivit underdåniga utlåtanden; så, och efter det frågan härpå erhållit ytterligare utredning, samt bemälda bolag hos Oss anhållit om utfärdande av allmän författning i ämnet, have Vi funnit gott att, med förklarande, att såväl alla av Oss utfärdade föreskrifter i ämnet, som och de uti särskilda av Oss eller Våra Befallningshavande fastställda brandordningar, reglementen eller andra påbud intagna stadganden, som emot denna Vår författning strida, skola från och med den 1 januari 1875 upphöra att vara gällande, härmed i nåder stadga som följer:

§1

Den städerna åliggande vård om brandväsendet handhaves enligt denna stadga och städernas i överensstämmelse därmed upprättade **Brandordningar**.

§2

- 1 För varje stad skall finnas brandordning innehållande de bestämmelser för fullständigt och ändamålsenligt ordnande av stadens brandväsen, som äro av nöden utöver vad i denna stadga föreskrives.
- 2 Brandordningen antages av fullmäktige eller, där sådan ej finnes av allmänna Rådstugan och underställes Kungl. Maj:ts Befallningshavande som antingen utan förändring fastställer eller och ogilla de fattade besluten. Enahanda förfarande skall iakttagas i fråga om ändring uti eller tillägg till brandordningarna.
- 3 För överträdelse av brandordningarnas föreskrifter må stadgas viten av en eller till och med ett hundra kronor.
- 4 När brandordning eller dit hörande föreskrift blivit av Kungl. Maj:ts Befallningshavande fastställd, skall den av bemälda myndigheter ofördröjligen allmängöras genom kungörelse, som skall tryckas lika som med länsstyrelsens kungörelser vanligen förfäres, samt, om tidning utgives i staden, införas i densamma eller, där flera tidningar utkomma, i den av dem, där allmänna påbud för staden vanligen meddelas; varförutan det åligger, i Stockholm Överståthållarämbetet, och i rikets övriga städer Magistraten eller, där Magistrat ej finnes, i dess ställe tillsatt styrelse att dels fullständigt införa nämnda kungörelse i en för sådant ändamål inrättad liggare, dels ombesörja att på stadens bekostnad tryckta exemplar av kungörelsen finnas inom staden för köpare att tillgå, så länge brandordningen eller föreskriften fortfar att gälla; skolande kungörelsen jämväl, genom Kungl. Maj:ts Befallningshavandes försorg, *samtidigt* insändas till Kungl. Maj:ts Civildepartement i tre exemplar, samt till Justitiekanslern och Justitieombudsmannen i ett exemplar till vardera.

§3

I brandordningen skola föreskrifter finnas, bland annat:

om **sotning**, och den längsta tid som, med hänsyn till eldstäders olika beskaffenhet och ändamål, får förflyta, innan, efter verkställda sotning, förnyad sådan skall äga rum; om lägenhetsinnehavares skyldighet att lämna sotare fritt tillträde för arbetets verkställande; om kontroll derå, att sotning på bestämda tider fullgöres; om sotarnas åliggande, däribland skyldighet för dem att vid sotningen tillse, huruvida å eldstad, mur, rör, skorsten och dylikt finnes felaktighet, som kan innebära eldfara, och att, därest sådan felaktighet upptäcket, därom hos polismyndigheten föra anmälan;

om **brandvakt**, och huru vaktgöring nattetiden för uppmärksammande av eldfara skall vara ordnad, samt hur genom tornvakter eller annorledes staden betryggande mot brand skall ytterligare övervakas;

om **beredande av tillräcklig vattentillgång vid eldsvåda** genom vattenledning, eller genom uppfordring av vatten från vattendrag, anlagda vattenbehållare eller allmänna eller enskilda brunnar, genom fastställande av skyldighet till vattenkörning där sådan ifrågakommer, ävensom genom bestämmelser i vad mån och genom vilkas försorg brandvakar vintertid skola hållas öppna; samt hur tillgång på varmt vatten för sprutornas uppvärmande under köld må beredas;

om **brandredskap** och **redskap för räddande av människoliv**; hur sådan i tillräcklig mängd och av tillfredställande beskaffenhet skall hållas dels av staden på dess bekostnad, dels och, i den mån åliggande därom anses böra äga rum, av enskilda husägare eller andra, särdeles i gårdar med eldfarliga inrättningar eller upplag eller där byggnadssättet eller inredningen medför större fara för spillande av människoliv vid eldsvåda; om ifrågavarande redskaps vård och förvar, samt om kontroll derå, att den alltid finnes på bestämt ställe och är underhållen i gott skick;

om den **brandstyrka**, vare sig avlönad eller på medborgerlig plikt grundad, som för eldsläckning och andra hithörande arbeten skall vara att tillgå; om förteckningar eller namnrullor över denna brandstyrka; om hennes mönstringar och övningar jämte sätter för hennes sammankallande vid sådana tillfällen; om hennes fördelning på särskilda avdelningar, där sådan anses böra äga rum; samt om brandstyrkans skyldigheter i avseende å den stadens tillhöriga brand- och räddningsredskapens vård och skötsel; samt

i fråga om **förfarande vid eldsvåda**: huru utbruten eld skall tillkännagivas; huru redskapen skall hämtas eller medtagas, samt brandstyrkan och särskilda avdelningar därav samlas; angående brandstyrkans skyldigheter i övrigt vid eldsvåda och om åligganden därvid för andra stadens invånare än dem, som tillhöra brandstyrkan.

§4

Där sådant anses av nöden, må stadsfullmäktige eller, där de ej finnas, allmänna rådstugan äga utfärda särskilda **reglementen** för brandstyrkan och dess befäl, för sotare och andra, som med brandväsendet hava befattning. I dessa reglementen må dock ej böter, viten eller annan påföljd stadgas för underlåtenhet att fullgöra vad däri föreskrives, utan skola de bestämmelser härom, vilka kunna anses erforderliga, införas i brandordningen.

§5

1 Stadens brandstyrka skall stå under en för sådant ändamål utsedd **brandchef**, vilken i denna sin egenskap jämväl för högsta befälet vid eldsvådor. Brandchefen utses av den kommunalmyndighet och för den tid i sänder, som i brandordningen bestämmes. Är brandchefen hindrad, utövas hans befattning av den, som enligt brandordningen är honom närmast i befälet.

2 Brandchefen har den vård om stadens eldsläcknings- och räddningsredskap som i brandordningen bestämmes. Av honom eller under hans inseende föras namnrullor över brandstyrkan. Han äger att befalla brandstyrkan eller delar därav till mönstringar och övningar, ävensom att besiktiga och prova ej blott kommunens utan jämväl den enskilda brand- och räddningsredskapen, som enligt brandordningen eller av Kungl. Maj:ts fastställda brandförsäkringsreglementen skall i staden finnas.

3 Brandchefen skall vårda sig därom, att stadens brandväsen är väl ordnat, samt, då för sådant ändamål anslag av medel eller föreskrifter i stadens brandordning äro av nöden, därom hos vederbörande göra framställning. Över förslag till brandordning eller dit hörande stadganden skall, därest ej brandchefen själv väckt förslaget, hans yttrande inhämtas, innan ärendet i Stadsfullmäktige eller allmänna Rådstugan avgöres.

§6

1 Varje år i maj eller juni månad skall **brandsyn** hållas å förut kungjord tid. I stadens brandordning föreskrives av vilka personer denna syn skall förrättas och huru de synemän, som ej äro i brandordningen på förhand bestämda, skola utses. Brandchefen eller den av brandbefälet, han i sitt ställe förordnar, äger att med samma rätt, som syneman, i förrättningen deltaga. Brandstodskommitté eller annan motsvarande, i staden befintlig understyrelse för allmän brandstodsinnrättning, vars reglemente är av Kungl. Maj:ts fastställt, må genom en för ändamålet utsedd ledamot närvara vid brandsynerna, med rätt att där göra erinringar, men ej deltaga i besluten.

2 Vid brandsyn skola alla byggnader noga skådas och därvid tillses, huruvida allt blivit iakttaget, som i denna stadga samt stadens byggnads- och brandordningar eller eljest är föreskrivet till förekommande vid eldfara eller till lättnad vid eldens dämpande. Sålunda skall, bland annat, anmärkas varje å byggnad vare sig å eldstad, mur, rör, skorsten, tak eller annorstädes befintlig brist, som anses medföra fara för eld, samt efterses huruvida föreskriven redskap finnes och i gott skick underhålls på varje ställe, där han enligt brandordningen skall finnas.

§7

1 Bristfällighet skall vara avhjälpd före den i nästföljande § omförmälda efterbesiktning. Anse besiktningsmännen något bära tidigare bättras eller iakttagas, utsätte tid för fullgörandet därav, och underrätte därom skyndsamlingen polismyndigheten, vilken skall tillse, att det anbefallda varder verkställt

2 Befinnes eldstad, rör, mur, skorsten eller annat dylikt vara i så bristfälligt skick, att synnerlig våda för elden är för handen, äga synemännen, där så nödigt prövas, att genast låta riva den eller de eldstäder, genom vilkas begagnande eldsolycka kan befaras, eller vidtaga annan lämplig åtgärda, varigenom begagnandet kan hindras till dess bristerna blivit avhjälpda.

§8

I september månad skola synemännen å förut kungjord tid hålla efterbesiktning på alla de ställen, där bristfälligheter vid brandsynen anmärkts. De bristfälligheter, som vi denna efterbesiktning finnas icke vara avhjälpta, anmälas stundsamligen hos polismyndigheten, som skall tillhålla den försumlige att fullgöra vad som honom åligger

§9

Vad vid brandsyn eller efterbesiktning anmärkes skall skriftligen upptecknas; och åligger det synemännen att, innan de avlägsna sig, lämna husägaren eller den, som är i hans ställe, besked om den anmärkta bristen och angående vad han har att iakttaga, varom jämväl, så fort ske kan, skriftlig underrättelse skall honom bevisligen tillställas.

§10

Är lägenhet, redskap eller annat som skall av synemännen undersökas, icke för dem tillgängligt å den för brandsynen eller efterbesiktningen kungjorda tid, skall ny tid utsättas för förrättningen eller den del därav, som ej kunnat verkställas. Tredskas någon att lämna synemännen tillträde till lägenhet eller annat, som skall undersökas, äga de få handräckning av polismyndigheten.

§ 11

- 1 Åt allt, som kan utgöra föremål för undersökning vid brandsyn, skall även polismyndigheten ägna uppmärksamhet och tillsyn, särdeles under de tider av året, då brandsyner eller efterbesiktningar ej hålles
- 2 Arbete för anmärkta bristers avhjälpande, som ej verkställs till efterbesiktningen eller eljest inom föreskriven tid, må polismyndigheten, där så anses nödigt, låta verkställa mot lega på den försumliges bekostnad.

§ 12

I stad skall finnas erforderligt antal sotare. De antagas och entledigas av polismyndigheten. Taxor för sotare skola, där de ifrågakomma, beslutas av Stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnes, allmänna Rådstugan samt underställas Kungl. Maj:ts Befallningshavandes prövning.

§ 13

- 1 Vid eldsvåda äger brandchefen för hämmande av eldens spridning låta, utan hinder av vägran, nedriva byggnad, stängsel eller dylikt. I brandordningen må kunna bestämmas, att brandchefen skall vara skyldig att, där omständigheterna det medgiva, rådgöra med en eller flera av underlydande befäl, innan befallning om byggnads nedrivande meddelas.
- 2 Vatten för brandsläckning må hämtas från enskilda tillhöriga brunnar eller andra vattensamlingar, när brandchefen eller någon annan av brandbefälet giver befallning därom.

§ 14

När eldsvåda timat, åligger det Magistraten eller Poliskammaren, där sådan finnes, att ofördröjligen hålla noggrann undersökning för utrönande av orsaken till eldens uppkomst och spridning. Vid detta tillfälle skall och undersökas om föreskriven brand- och räddningsredskap vid tiden för eldens utbrott funnits i gården och varit i gott skick underhållen.

§ 15

1 Underlåter någon att hava de vid brandsyn anmärkta bristfälligheterna avhjälpta före besiktningen eller inom annan tid, som blivit av synemännen utsatt, eller tredskas någon, på sätt i §10 sägs, att lämna synemännen tillträde till lägenhet eller annat, som skall undersökas, böte från och med fem till och med ett hundra kronor.

2 Till böter enligt denna stadga eller viten enligt städernas brandordningar må icke dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

3 Böter ävensom viten, vilka med anledning av denna stadgas eller brandordnings föreskrifter ådömas, tillfalla stadens kassa; och äger allmän åklagare, då han utför åtalet, att av beloppet undfå hälften.

4 Saknas tillgång till fulla gäldandet av berörda böter och viten, skola de förvandlas enligt allmän lag.

§ 16

1 Förseelse mot denna stadga eller städernas brandordningar skall åtalas hos polisdомstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan icke finnes, vid allmän domstol; och gälle, i fråga om klagan över domstols eller poliskammares beslut i dessa mål, vad i allmänhet angående besvär i brottmål finnes förordnat.

2 Förseelserna åtalas av allmän åklagare, ägande jämväl brandchefen att för särskilt fall förordna åklagare.

§ 17

1 Den, som vid brandsyn fått sig förelagt att något fullgöra men ej nöjes med synemännens beslut, äger att hos polismyndigheten överklaga nämnda beslut inom fjorton dagar efter det han därav skriftligen undfått det, den dagen oräknad

2 Emot de av Kungl. Maj:ts Befallningshavande fastställa brandordningar eller dit hörande stadganden äger den, som anser sin rätt därav förnärnad eller obehörigen inskränkt, att anföra besvär inom den tid, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd; gällande dock, utan hinder av besvär, brandordningen eller stadgandet till efterrättelse, intill dess annorlunda kan vara vederbörligen förordnat.

§ 18

Det, som enligt denna stadga och städernas brandordningar tillhör polismyndighets handläggning, skall behandlas av poliskammare eller, där sådan ej finnes, av Magistrat eller i dess ställe tillsatt styrelse.

§ 19

1 Kungl. Maj:ts Befallningshavande skall noga vaka däröver, att städerna hava sitt brandväsen omsorgsfullt ordnat samt äro försedda med brandordningar, upprättade i överensstämmelse med denna stadga.

2 Finner Kungl. Maj:ts Befallningshavande underlåtenhet inom någon stad äga rum i avseende å vad enligt denna stadga åligger staden och dess myndigheter, och lämnas Kungl. Maj:ts Befallningshavandes framställningar eller bud om rättelse utan påföljd, äger Kungl. Maj:ts Befallningshavande att anmäla förhållandet till Kungl. Maj:t.

§ 20

Vad i denna stadga är föreskrivet om stad, gälle i tillämpliga delar även för köping; så ock för hamn, fiskeläge och annat ställe med större sammanträngd befolkning, då sådant av omständigheterna påkallas och Kungl. Maj:ts Befallningshavande till följd därav, efter vederbörandes hörande, därom förordnar genom beslut, som skall underställas Kungl. Maj:ts prövning; skolande Kungl. Maj:ts Befallningshavande i de nu nämnda fallen, efter det vederbörande blivit hörde, underställa Kungl. Maj:ts prövning förslag om vilka styrelser eller myndigheter böra i köping eller på annat ställe, varom ovan förmäles, fullgöra vad som i stad, enligt stadgan, åligger polismyndigheten eller annan lokalmyndighet därstädes, samt om dessa styrelsers eller myndigheters sammansättning och vidden av deras befogenhet uti ifrågavarande hänseende.

Denna brandstadga skall lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1875.

Det alle, som vederbör, have sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso have Vi detta med Egen hand underskrivet och med Vårt Kungl. sigill bekräftat låtit. Stockholms Slott den 8 Maj 1874

OSCAR.
(L. S.)

Axel Bergström